

"בקדש באש תשרף", לימד על הטאת חיצונה שהובא מדמה אל הקודש פנימה, ששורפין אותה בקודש [בעזרה].

ואין לי אלא זו בלבד. אבל שאר פסולי קדשי קדשים, ופסולי אמורי קדשים קלים, מניין שנשרפים בקודש? —

תלמוד לומר: "בקדש באש תשרף".

מכאן בנין אב לכל הקדשים שמקום אכילתן הוא בעזרה, שאם נפסלו, אף שריפתן היא בעזרה. ואף אמורי קדשים קלים כן, לפי שקרבים בעזרה. אבל בשר קדשים קלים שנפסל, נשרף מחוץ לעזרה, כשם שאכילתו היא מחוץ לעזרה. שקדשים קלים נאכלים בכל העיר.

אמר ליה ההוא מדרבנן: רבי יונתן רבך, מהאי קרא אחרנא קאמר לה, לאסור את כל האיסורין שבתורה בהנאה.

מדכתיב "ואם יותר מבשר המלוואים ומן הלחם עד הבקר", ושרפת את הנותר באש, לא יאכל כי קדש הוא.

ולא איצטריך למיכתב "לא יאכל". שהרי ממה דכתיב "ושרפת", שמעינן כבר דאינו נאכל. ואם אינו ענין לגופיה, דהא כבר כתיב "ושרפת את הנותר באש", תנהו ענין לשאר איסורין שבתורה.

ואם אינו ענין ללמד עליהם שאסורין באכילה, דהא כבר כתיב בהו שאסורים, תנהו ענין, לאוסרם באיסור הנאה.

אי הכי נימא נמי, מה כאן בנותר דינו

[ומדה זו היא הלכה למשה מסיני, ככל המדות שהתורה נדרשת בהן. שכל דבר שנכתב שלא לצורך, דרשינן ליה בענין אחר].

כד-א ואם מקרא זה אינו ענין לאכילה בכל איסורין שבתורה, שהרי איסור אכילה כבר כתיב בהו להדיא, תנהו ענין לאיסור הנאה בכל איסורי אכילה שבתורה.

והוינן: אי מוקמת להאי קרא בשאר איסורי התורה, נימא מה כאן [בחטאת חיצונה שהובא דמה בפנים] דינה בשריפה, אף כל איסורין שבתורה יהיה דינם בשריפה. שהרי כתיב בהאי קרא "באש תשרף".

ליכא למימר הכי.

משום דאמר קרא, "בקדש באש תשרף". ודרשינן, דוקא פסולים שבקודש דינם בשריפה. אבל אין כל איסורין שבתורה בשריפה!

ורק "לא תאכל" דכתיב בהאי קרא, קאי על כל איסורין שבתורה.

איתיביה רבי שמואל בר נחמני לההוא מרבנן: וכי האי קרא ד"בקודש באש תשרף" להכי [לאסור את כל האיסורין שבתורה בהנאה] הוא דאתא?

והא האי קרא מיבעי ליה לחטאת שהובא דמה פנימה, ללמדנו שנשרפת בעזרה, וכדאמר רבי שמעון. דאילו בשעיר נחשון, לא נתפרש היכן מקום שריפתה.

דתניא: רבי שמעון אומר: הא דכתיב

דאמר רבי אלעזר: הא דכתיב בנותר, "לא יאכל כי קדש הוא", אתא ללמד שכל שבקדש פסול, בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו! דאי לא כתיב אלא ו"שרפת", לא הוה משמע איסור לאו למלקות. ומדכתיב "בקדש", ילפינן אף לשאר פסולים, (2) כגון פיגול, ויוצא, וקרבתן שנשפך דמו קודם זריקה, (3) שהם בלאו. (4)

אמר אביי: לעולם מקרא קמא ד"כל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל, באש תשרף", ילפינן לכל איסורין שבתורה. משום שאין בו צורך לגופו. שהרי כבר כתיב בשעיר נחשון שהוא בשריפה.

בשריפה, אף כל איסורין שבתורה דינם בשריפה? —
ליכא למימר הכי.

שהרי אמר קרא "ושרפת את הנותר". וממעטינן, דוקא נותר הוא בשריפה. אבל אין כל איסורין שבתורה בשריפה. ולא ילפינן להו ב"אם אינו ענין" אלא לאוסרם בהנאה.

ומקשינן: וכי האי "לא יאכל" דכתיב בנותר להכי [לכל איסורין שבתורה] הוא דאתא?

והא האי קרא מיבעי ליה לכדדברי אלעזר. (1)

ברמב"ם פרק יח מפסולי המוקדשין.

3. וצריך עיון, הא אפשר דיליף רבי יונתן "לא תעשה" לכל שפסולו בקודש, מ"לא תאכלו כל תועבה", כדאיתא בסיפרי. ושוב אייתר ליה "לא יאכל" דכתיב בנותר.

מיהו בנותר גופא מסתבר דליתא להאי לאו. שהרי לא נעשה בו מעשה תועבה בידיים. צ"ח. וגם האור שמח [פרק יח מפסולי המוקדשין הלכה ג] צידד, דליכא בנותר לאו ד"לא תאכלו כל תועבה". אלא דכתב כן מטעמא אחרינא. אלא שהביא לבסוף דברי החינוך במצוה חטט, שכתב להדיא דאף בנותר עוברים בזה.

4. ומלבד לאו זה, עוברים גם ב"לא תאכלו כל תועבה". כדכתב הרמב"ם בפרק יח מפסולי המוקדשין הלכה ג: כל קרבן שנאמר שהוא פסול, בין שנפסל במחשבה, בין במעשה, בין שאירע לו דבר שפסלו, כל האוכל ממנו כזית במזיד, לוקה. שנאמר "לא תאכלו כל תועבה"! ומקורו מסיפרי פרשת ראה.

ויעוין בברכת הזבח שתמה, למה לא הוי לאו שבכללות, ומאי שנא מלאו ד"לא יאכל כי קודש

הכתוב את המעשה שהיה.

ובדעת רש"י יש לומר, דדוקא אם יצא או נטמא הדם מיקרי פסול דם, וטעון הבשר עיבור צורה. אבל אם הובא הדם פנימה הוי פסול בקרבן כולו. והראיה, דאף אם נשתייר מן הדם, ולא נזרק כולו בפנים, נמי מיפסל הקרבן. קובץ שיעורים.

ויעוין עוד בקהלות יעקב, סימן טו.

1. וצריך עיון, למה ליה להקשות מדרב אלעזר? והרי בעינן קרא לחייב לאו בנותר גופיה. דאי משום "ושרפת", אינו אלא עשה.

ונראה, דמנותר גופא לא קשיא. משום דילפינן ליה בקל וחומר מטומאת בשר. ואף דאין מזהירין מן הדין, אבל כל היכא דכבר איתא עשה, שוב מצינו ללמוד את הלאו מקל וחומר. כמבואר בדברי הרמב"ם פרק ב ממאכלות אסורות על פי המגיד משנה שם. צ"ח.

2. וכתב רש"י, "שאר פסולי קדשי קדשים". ויעוין ברש"ש שתמה, מה דחקו לפרש כן. דבפשטות קאי אף על קדשים קלים. וכן איתא

ולא מ"באש תשרף" ילפינן. דההוא מיבעיא ליה ללמד ששריפתו בקודש.

אלא איפוך.

דליכתוב "באש תשרף", ולא בעי "לא תאכל".

ומה תלמוד לומר "לא תאכל"?

אם אינו ענין לגופו — שהרי איסור לאו דאכילת חטאת שהובא דמה פנימה נפקא ליה מדרבי אלעזר [דדריש לכל פסולים בקודש שהם בלאו, מ"לא יאכל" דכתיב גבי נותר] — תנהו ענין לכל איסורין שבתורה.

ואם אינו ענין לאכילה, שהרי איסור אכילתם מפורש בהם במקומם, תנהו ענין לאוסרם באיסור הנאה.

אי מה כאן בשריפה, אף כל איסורין שבתורה בשריפה?

אמר קרא "ושרפת את הנותר". הנותר בשריפה, ואין כל איסורין שבתורה בשריפה.

אמר ליה רב פפא לאביי: ואימא, הא דכתיב בחטאת החיצונה "לא תאכל", לגופה איצטריך, וכדי ליחודי ליה לאו לגופיה הוא דאתא.

דאי לא הוה כתיב בה לאו בגופה, אלא מדרבי אלעזר [דנפיק לה מ"לא יאכל" שנאמר בכל הפסלים בקודש] הוה ילפינן ליה, הא הוי לאו זה לאו שבכללות. שבציווי אחד ד"לא יאכל" נכללו במה איסורים, כגון איסור אכילת פיגול, ויוצא, וכדומה. ואין לוקין על לאו שבכללות.⁽⁵⁾ ולהכי כתיב בחטאת חיצונה לאו מיוחד ד"לא תאכל", כדי ללקות עליו.

אלא אמר רב פפא: מהכא נפקא לן איסור הנאה לכל איסורי התורה. דכתיב "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, באש ישרף".

שאין תלמוד לומר "לא יאכל", משום דילפינן לה ממעשר שני, כמובא בסמוך.

ומה תלמוד לומר "לא יאכל"?

אלא אם אינו לגופו, דהא נפקא ליה מקל וחומר ממעשר שני הקל — ומה מעשר הקל, אמרה תורה "לא ביערתי ממנו

שם פסול אחד הוא, דומיא ד"לא תעשו כל מלאכה".

ומיהו מסוגיין משמע דאין לוקין כלל על פסולי המוקדשין, אם לא דאיכא לאו מיוחד. חזון איש, מכות.

5. אבל על לאו דנותר לוקין, כדאיתא במכות יג א. משום דמפורש בו להדיא "ושרפת את הנותר באש לא יאכל". וכן לוקין על הפיגול, משום דגמרינן ליה בגזירה שוה מנותר. תוספות.

הוא". דאין לוקין עליו משום כן?

וכבר עמד על זה החינוך במצוה תסט וכתב: דאינו נקרא לאו שבכללות לפי שעיקרו לא בא אלא על פסולי המוקדשין. ושאר איסורין יוצאים מכללו. כלומר ממה שהוציא הכתוב אזהרה זה בלשון כלל!

מיהו אכתי לא נתיישב, למה משום פסולי המוקדשין לא יחשב לאו שבכללות? והרי כולל כמה פסולים.

והמאירי בסוגיין כתב, דכל שפסולו בקודש

בטמא "לא יאכל", אף שכבר ילפינו ליה בהיקש ממעשר. דדלמא חזר הכתוב והזהיר עליו, כדי לעבור עליו בשני לאוין.

שהרי מצינו, שכל היכא ששנה הכתוב באותה אזהרה, הרי הוא לוקה עליו שתיים. דוכי לאו מי אמר אביי: אכל פוטיתא שהוא שרץ המים לוקה ארבע מלקיות.

שלאו אחד נכתב בשרץ המים ב"ויקרא", ולאו אחד בספר דברים.

ועוד שני לאוין כתובים ב"ויקרא" בסתם שקצים:

כתיב "לא תשקצו את נפשותיהם בכל השרץ השרוף".

וכן כתיב "ולא תטמאו בהן".

וכוללים לאוים אלו את כל מיני השקצים, בין שרץ המים ובין שרץ הארץ.

ואם אכל נמלה, שהיא שרץ הארץ, לוקה עליה חמש מלקיות.

דהיינו שני הלאוין הכתובים בכל השקצים. ועוד ג' לאוין שנכתבו בשרץ הארץ.

א. "וכל השרץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל".

בטמא" (6) בשר קודש החמור ממנו לא כל שכן שאם נטמא הוא אסור באכילה!

וכי תימא אין מזהירין מן הדיון, הלכך איצטריך קרא מיוחד לקדשים טמאים שהם אסורים בלאו.

הא ליכא למימר הכי.

שהרי אין זה קל וחומר בלבד. אלא היקשא הוא. שהרי הוקשו קדשים למעשר שני. כדכתיב "לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך תירושך ויצהרדך ובכורות בקרך". ו"מעשר דגנך" היינו מעשר שני שנאכל רק בירושלים. ומינה ילפינו, דכשם שמעשר שני טמא אסור, כן קדשים טמאים אסורים.

אם כן, מה תלמוד לומר בקדשים טמאים "לא יאכל"?

אלא, אם אינו ענין לגופו, תנחו ענין לכל איסורין שבתורה.

ואם אינו ענין לאכילה, תנחו ענין להנאה.

אי מה כאן בשריפה, אף כל איסורין שבתורה בשריפה?

אמר קרא "הנותר". הנותר בשריפה, ואין כל איסורין שבתורה בשריפה.

אמר ליה רבינא לרב אשי: ואימא כתיב

בשעריך" דכתיב במעשר, שלא תאכלו בטומאת הגוף או בטומאת הבשר, כמו שהתרת לך בפסולי המוקדשין. רש"י.

ועל פי זה הקשו תוספות, אמאי איצטריך היקשא? הא מגופא דהאי קרא שמעינן דאיכא איסור לאו דטומאה בקדשים.

ותירצו, דמהאי קרא לא שמעינן איסור הנאה,

6. ואף דאינו אלא וידוי בעלמא ואינו לשון לאו, נפקא לן ביבמות לאו למעשר טמא, מדכתיב ביה "לא תוכל לאכול בשעריך". ובפסולי המוקדשין כתיב "בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדיו". והיינו, שטמא וטהור אוכלים אותם יחד בקערה אחת. ויש כאן טומאת בשר לטהור וטומאת הגוף לטמא. ודרשינן "לא תוכל לאכול

ב. "לכל השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום כי שקץ הם".

ג. "ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ על הארץ".

כד-ב ואם אכל צירעה, שהיא שרץ הארץ וגם שרץ העוף, לוקה שש.

אותם חמש מלקיות שישנן בשרץ הארץ. ועוד נוסף עליהן לאו המיוחד לשרץ העוף. כדכתיב "וכל שרץ העוף טמא הוא לכם לא יאכלו".

ושרץ הוא דבר הרוחש ומתנענע, ואינו נראה אלא על ידי כך. אבל בהמה וחיה הגבוהים מן הארץ, אינם בכלל שרץ⁽¹⁾.

והכי נמי, נימא דאיצטריך "לא יאכל" בקדשים טמאים, ללקות עליהם שתי מלקיות. ושוב לא אייתר לאיסור הנאה של כל איסורין שבתורה.

אמר ליה רב אשי: כל היכא דאיכא למדרש לכל לאו בענין אחר, דרשינן. ולא מוקמינן

לה בחיוב לאוי יתירי. ולא אמר כן אביי, אלא היכא דאייתר לגמרי, ואי אפשר ליתנו לענין אחר.

והוינן בה: והשתא דאמרת דקרא ד"והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל", לאו לגופיה איצטריך, תינח הא דכתיב "ואשר יגע בכל טמא לא יאכל". אבל "הבשר" דכתיב ברישיה דקרא למא לי?

ומשנינן: כתיב "הבשר" כדי לרבות עצים ולבונה של קדשים. שהם מקבלים טומאת אוכלין, על אף שאינם אוכלים. משום דחיבת הקודש מכשרתם ליחשב כאוכל.

ותו הוינן בה: האי "והבשר כל טהור יאכל בשר" דכתיב בסופיה דקרא, למא לי?

בשלמא "כל טהור יאכל בשר" איצטריך. משום דדרשינן מינה, דוקא בשר טהור שהותר לטהורים, אדם טמא שאכלו חייב עליו. אבל טמא שאכל בשר שנטמא לפני זריקת הדם, ומעולם לא ניתר לטהורים, אין חייבים עליו משום טומאת הגוף. אבל "והבשר" הראשון, מיותר.

נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמוש האדמה". משום דההוא קרא בגדולים איירי. רש"י.

והקשו תוספות, הא כתיב באדם הראשון "ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרומשת על הארץ". ודרשינן "חיה הרומשת" זה הנחש. אלמא "רמישה" הוה נמי בדבר ההולך על גחון. ואם כן, לחשוב בכל השרצים נמי לאו ד"לא תשקצו".

והמגלת אסתר כתב, דמהתם לא קשיא. דהרי מבואר שם דאיירי קודם שנתקלל הנחש, ועדיין היו לו רגלים, ולא הלך על גחונו.

אלא איסור אכילה בלבד. ואי לאו היקשא למעשר שני, היינו מעמידים קרא ד"והבשר", לאיסור הנאה בגופיה, ולא לכל איסורין שבתורה. ואכתי קשיא לפי זה, דעדיין לא שמענו אזהרה להנאת מעשר וקדשים טמאים, ושוב איצטריך קרא ד"והבשר" לגופיה, להזהיר על הנאתו בלאו.

והמוכרח בדעתם, ד"לא ביערתי ממנו בטמא" אזהרת לאו היא. ודלא כמו שכתב רש"י. וכבר נחלקו בזה הרמב"ם והרמב"ן בסוף השרש הראשון בספר המצוות. צ"ח.

1. ולכך לא חשיב הא דכתיב "לא תשקצו את